

Bakgrund till "Främja Bottnas vattenvägar"

Våtmarker och vandringer

Vid kraftigt regn och högvatten översvämmas KKV-Bohuslän av Bottnabäck-
en. Senast detta skedde stod vattnet deci-
meterhögt inne i KKV:s kontorslokaler.
Det kostade tid och pengar att ordna upp
efteråt. Om inget görs, kommer det att bli
nya, och värre, översvämningar. Hur kan
de motverkas? Kan flödet bromsas upp-
ströms med fördämningar, dammar och
våtmarker? Var i så fall? Kan man åter-
meandra de delar av bäcken som dikats
raka? Kan man på detta sätt också hindra
översvämningar av jordbruksmark?

Tanken är att förstudien ska söka svar på
dessa frågor i dialog med berörda mark-
ägare. Detta ska gå hand i hand med ett
förslag till vandringsleder längs bäckens
olika flöden, med plats för konst.

Bäcken har två armar som förenas på
slätten några hundra meter norr om
KKV-B, den ena från Bottnahållet och
den andra från Vrångstad som är ett stort
fornområde med domarringar, bautaste-
nar och gravhögar. En vandring från

*Bottnabäcken möter bäcken från Vrångstad,
Bottnafjorden och havet syns i fjärran.*

Foto: Per Pixel Pettersson

KKV med sina stenskulptu-
rer till Vrångstads uråldriga
stenar blir också en tids-
vandring längs bäckens me-
andrar genom ett omväxlan-
de odlingslandskap. Med
KKV:s hjälp kan det också
bli en konstvandring.

*Bottnabäcken med träden runt den,
slingrar förbi KKV på sin väg mot
havet.*

Foto: Per Pixel Pettersson

Studien ska anlita sakkunnig rådgivning för att hitta lämpliga ställen att anlägga våtmarker och/eller dammar samt hur det kunde tänkas gå till. Frilandsskolan vill bjuda in föreläsare och hålla i studiecirkel kring dessa frågor och dokumentera detta.

Vid sidan av våtmarker finns ett behov av bevattningsdammar längs med bäcken. Brunnar i området har sinat under torra somrar och sådana torrperioder kan vi vänta oss fler av. Genom att hålla kvar vatten i landskapet bidrar dammar och våtmarker till att grundvattennivåerna höjs, vilket jämnar ut årstidernas flöden.

*En av många gånger, okt 2021, som KKV översvämmats de senaste 10 åren.
Foto: Claes Svantesson*

I förstudien ingår byggandet av en landskapsmodell i lämplig skala, ganska stor men flyttbar. Olika förslag till lösningar ska kunna åskådliggöras på denna modell.

Konstvandring

Bredvid bäcken och dess våtmarker trampas vandringsleder upp, som kan utvecklas med rastplatser och konstinstallationer, i samförstånd med markägarna. I detta söker vi konstnärliga samarbeten, med KKV-B:s alla konstnärer givetvis, men också med Meeting Plays från Bishopsgården i Göteborg och andra intresserade. Det finns ett antal riktigt fina platser att stanna till vid där man kan fika eller laga mat.

Vad gäller konst, kan det röra sig om tillfälliga eller permanenta installationer och utställningar, invid eller i vattnet, som konstverk eller som aktioner. Det kan också gälla att plantera fruktträd och bärbuskar mellan alarna – och på lite sikt få bär- och fruktplockning som del i naturupplevelsen.

Mer om våtmarker och resiliens

Vatten är en grundläggande naturresurs, en förutsättning för oss och allt annat levande på jorden. Resiliens är ett ord som har blivit vanligt i klimatsammanhang, det betecknar den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar och samtidigt fortsätta att utvecklas. Det gäller att bygga motståndskraft inför stundande klimatförändringar så att vi och framtida generationer kan fortsätta att leva goda liv framöver. Att bidra till resiliens kring vattenvägar i området är ett grundläggande syfte med projektet.

Tidigare generationer fokuserade på att få bort vattnet från landskapet. De flesta våtmarkerna försvann då och ersattes av grävda diken – bara i Sverige motsvarar dikenas längd 22 varv runt jorden. Dikningarna var och är viktiga för livsmedelsförsörjningen.

*Översvämmade åkrar vid Bottnabäcken, mars 2024
Foto: Boban Kalmár*

Nackdelarna för klimatet och den biologiska mångfalden med dessa ingrepp börjar dock märkas. Kostnaden i koldioxidutsläpp som utdikade marker och torrlagda våtmarker orsakar, uppskattas årligen vara lika stor som all persontrafik i Sverige. En levande bäck eller å är del av den mark den flödar igenom, men när slingrande åar och bäckar förvandlats till spikraka diken går naturens dynamik förlorad och med den mycket av biologisk mångfald.

Hur kan då hållbar och effektiv odling förenas med naturliga vattenflöden? Detta är en av de övergripande frågorna i projektet.

Våtmarker och konstvandringar kommer att bidra till intresset för Bottnafjorden som besöksmål. Själva processen att åstadkomma allt detta blir även den intressant att följa och eventuellt delta i. Vi i Frilandsskolan eftersträvar stor transparens i processen, dvs vi vill dela det vi förhoppningsvis lär oss på vägen. Den kan också bli ett exempel för arbeten på andra håll.

Vi vill skapa en modell i Bottna för hur ekologi, naturintresse och konst kan gå hand i hand med ett hållbart och produktivt jordbruk – kultur och agrikultur i förening.